

Tutkiva oppiminen opintojakson pedagogisena ratkaisuna

[Rajakangas Eija](#), [Romppainen Henna](#)

11.6.2015 ::

Metatiedot

Nimeke: Tutkiva oppiminen opintojakson pedagogisena ratkaisuna

Tekijä: Rajakangas Eija; Romppainen Henna

Aihe, asiasanat: ammattikorkeakoulut, kokemukset, korkeakouluopetus, korkeakouluopiskelu, korkeakoulupedagogiikka, tutkiva oppiminen, Oulun ammattikorkeakoulu

Aihe, luokitus:

Tiivistelmä: "Moninaisuuden johtaminen" -opintojakso toteutettiin Oulun ammattikorkeakoulussa tutkivan oppimisen mallin mukaan. Opintojakson tavoitteena on, että opiskelijat oivaltavat näkemyksen siitä, miten moninaisuus ilmenee yhteiskunnassa ja miksi yritysten ja organisaatioiden kannattaa ottaa monimuotoisuus huomioon toiminnassaan.

Opintojakson toteuttaminen tutkivan oppimisen mallin mukaisesti vaatii opettajalta heittäytymistä ja uskallusta. Opintojaksolle ei voi luoda opettajälähtöisesti tarkkaa toteutussuunnitelmaa, vaan opiskelijat, heidän kokemusmaailmansa ja itse asettamansa tutkimuskysymykset määrittävät toimintaa. Vaikka opintojaksolta saatu palaute oli pääosin positiivista, kriittistäkin palautetta tuli. Jotkut kokivat opiskelutavan itselle vieraana ja epämiellyttävänä sekä ryhmien sisällä nähtiin vapaamatkustajia. Onnistunut oppitunnin toteuttaminen opintojakson lopussa osoitti sen, että opintojaksolle opintosuunnitelmassa asetetut tavoitteet saavutettiin. Opiskelijoissa syttyi aktiivinen oppimisen halu ja kiinnostus muodostaa yhdessä uutta tietoa.

Opintojakson toteuttaminen tutkivan oppimisen mallin mukaan vaatii opiskelijoilta enemmän vastuun ottamista omasta toiminnastaan ja opettajan rooli on valmentava ja tukeva. Opintojakson toteutusta ei voi suunnitella täydellisesti etukäteen, vaan opiskelijaryhmän koostumus ja toimintatyyli vaikuttavat siihen, miten opintojakso toteutuu. Luottamuksen syntyminen opettajan ja opiskelijoiden välillä on tärkeää, jotta opiskelijat uskaltavat lähestyä kysymyksineen ja ongelmineen opettajaa.

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu, Oamk

Aikamääre: Julkaistu 2015-06-11

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe201505289487>

Kieli: suomi

Suhde: <http://urn.fi/URN:ISSN:1798-2022>, ePooki - Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut

Oikeudet: Julkaisu on tekijänoikeussäännösten alainen. Teosta voi lukea ja tulostaa henkilökohtaista käyttöä varten. Käyttö kaupallisiin tarkoituksiin on kielletty.

Näin viittaat tähän julkaisuun

Rajakangas, E. & Romppainen, H. 2015. Tutkiva oppiminen opintojakson pedagogisena ratkaisuna. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 16. Hakupäivä 11.6.2015. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe201505289487> (<http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe201505289487>).

Miten vastuuttaa opiskelijat omasta oppimisestaan? Miten saada syntymään opiskelijoille oivalluksia, jotka kantavat vielä opintojakson loppumisen jälkeenkin? Tutkivan oppimisen pedagogisten ratkaisujen hyödyntäminen opintojaksolla oli opiskelijoiden mielestä pääosin positiivinen kokemus, mutta myös kriittistä palautetta annettiin.

Tutkivan oppimisen peruseriaatteen

Tutkivan oppimisen peruseriaatteen mukaan tieto on dynaamista ja jatkuvasti muuttuvaa. Tietoa ei voi vain löytää ja kopioida paikasta toiseen, vaan tieto rakentuu oppijan oman toiminnan tuloksena. Tutkivan oppimisen ytimessä ovat kysymykset tai ongelmat, joihin ei löydy ratkaisua pelkästään olemassa olevaa tietoa hyödyntämällä. Tavoitteena on synnyttää uutta tietoa eri tiedonlähteitä käyttämällä, havaintoja tekemällä ja eri ratkaisumalleja kokeilemalla. [\[1\] \(#cite-text-0-0\)](#)

Oleellista tutkivassa oppimisessa on, että se tapahtuu yhteisöllisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Parhaimmillaan se syventää opiskelijaryhmän yhteistä, jaettua tietämystä. [\[1\] \(#cite-text-0-0\)](#)

Tiedon rakentaminen tutkivassa oppimisessa on aktiivista. Oppija kerää omalla toiminnallaan havaintoja ja kokemuksia, jotka hän yhdistää aikaisempiin käsityksiinsä ja tietoihinsa. [\[2\] \(#cite-text-0-2\)](#) Opettajan vastuulla on oppimiselle suotuisan ilmapiirin luominen ja toimivan ryhmädynamiikan varmistaminen [\[3\] \(#cite-text-0-3\)](#).

Tutkiva oppiminen noudattelee konstruktivistista oppimiskäsitystä. Siinä korostuu tiedeyhteisölle ominainen yhteisöllinen tiedon käsittely sekä ilmiöiden tutkiminen kysymyksiä asettamalla, hypoteeseja luomalla ja empiirisiä havaintoja tekemällä [\[4\] \(#cite-text-0-4\)](#). Tutkivasta oppimisesta on myös sanottu, että ”se ei ole menetelmä vaan ajattelutapa” [\[5\] \(#cite-text-0-5\)](#).

Opintojakson toteutus tutkivan oppimisen vaiheina

”Moninaisuuden johtaminen” -opintojakso on Oulun ammattikorkeakoulun Liiketalouden tutkinto-ohjelman syventävien ammattiopintojen opintojakso, joka on laajuudeltaan 3 opintopistettä. Opintojakson tavoitteena on, että opiskelijat oivaltavat näkemyksen siitä, miten moninaisuus ilmenee yhteiskunnassa ja miksi yritysten ja organisaatioiden kannattaa ottaa monimuotoisuus huomioon toiminnassaan.

Tutkiva oppiminen jaetaan eri vaiheisiin [\[6\] \(#cite-text-0-6\)](#), jotka esitellään seuraavassa:

- 1. Kontekstin luominen** on tutkivan oppimisen lähtökohta. Opintojakson moniulotteinen aihe sopii hyvin tämäntyyppiseen oppimiseen, sillä sitä voidaan käsitellä eri näkökulmista ja luokitella monilla tavoin. Opintojakson alussa moninaisuus oli käsitteenä monelle opiskelijalle tuntematon tai siitä oli vain pintapuolinen käsitys.
- 2. Työskentely opiskelijoiden kanssa aloitettiin ongelmanasettelusta:** mitä moninaisuuden ilmentymiä työelämässä on ja miten niitä voidaan luokitella? Miten ilmiö voidaan selittää? Opiskelijat hakivat tietoa pienissä ryhmissä moninaisuuden ilmentymistä yritysten ja organisaatioiden toimintaan liittyen, hahmottelivat eri osa-alueita ja määrittelivät ilmentymien välisiä suhteita. Yhdessä pienryhmät loivat luokittelun aihepiiriin eri osa-alueista.
- 3. Kun aiheen sisältö oli opiskelijoille hahmottunut, oli aika luoda yhteinen työskentelyteoria.** Opiskelijat saivat itse päättää opettajan antamien vaihtoehtojen perusteella, millaisen tuotoksen he haluavat opintojaksolla tästä aihepiiristä tuottaa. Opiskelijat punaroivat tarjottuja vaihtoehtoja ja päättivät, että he haluavat tehdä oppitunnin moninaisuudesta ammattiopiston opiskelijaryhmälle. Tämä valinta ohjasi koko

opintojakson työskentelyä. Kun opiskelijat tiesivät, millainen tuotos heidän pitää saada yhdessä tehtyä, he pystyivät asettamaan itselleen kysymyksiä, joihin he hakivat tietoa.

4. Opintojakson aikana opiskelijat työstivät omia aihealueitaan pienryhmissä. Opintojaksolla kävi useita vierailijoita, jotka kertoivat erilaisista moninaisuuden ilmentymistä muun muassa maahanmuuttajien ja vajaakuntoisten työllistämisen näkökulmista. Oppituntien aikana ryhmissä myös tehtiin pienimuotoisia artikkelitehtäviä sekä käsiteltiin uutisia. Vierailijoiden ja tehtävien avulla pyrittiin aktivoimaan opiskelijoita tiedon **kriittiseen arviointiin ja ongelman tarkentuvaan asettamiseen**.

5. Tutkivaan oppimiseen kuuluu myös **syventävän tiedon hankkiminen**. Tässä tehtävässä opettajan rooli oli opintojaksolla merkittävin. Opiskelijat pääsivät omassa työstämisessään tiettyyn pisteeseen saakka, mutta opettajan kysymyksiin ja vihjeihin opiskelijat pystyivät vielä syventämään ja laajentamaan oppimisprosessiaan.

6. Koko opintojakson ajan opiskelijaryhmässä näki **jaetun asiantuntijuuden** kehittymisen ja sen merkityksen koko ryhmän menestykselle toiminnalle. Opiskelijat kommunikoiivat aktiivisesti sekä oman ryhmänsä sisällä että ryhmien välillä. Jakamalla omaa osaamistaan ryhmä kasvatti yhteistä osaamisapääomaansa.

7. Opintojakson lopussa ryhmä toteutti oppitunnin ammattiopiston opiskelijoille. Oppitunti ja siihen liittyvät tehtävät saivat kuulijoilta pelkästään positiivista ja kiittävää palautetta. Esityksen perusteella pystyi havaitsemaan, että opiskelijat muodostivat ryhmässä yhteisen, **uuden teoriapohjan**, joka oli alkuperäistä huomattavasti syvällisempi ja analyttisempi.

Opettajan kokemuksia ja opiskelijoiden palautteita

Opintojakson toteuttaminen tutkivan oppimisen mallin mukaisesti vaatii opettajalta heittäytymistä ja uskallusta. Opintojaksolle ei voi luoda opettajälähtöisesti tarkkaa toteutussuunnitelmaa, vaan opiskelijat, heidän kokemusmaailmansa ja itse asettamansa tutkimuskysymykset määrittävät toimintaa.

"Se, että tunneilla ei ollut valmiita tietopaketteja, vaan etsimme itse tietoa aiheesta oli aiheeseen nähden hyvä lähestymistapa." Opiskelija nro 1.

Tämän kokemuksen mukaan tutkimiselle ja oppimiselle pitää antaa oppitunneilla aikaa enemmän kuin perinteisemmissä ryhmätöissä. Koska tavoitteena ei ole löytää ja kopioida olemassa olevaa tietoa, vaan muodostaa nykyistä tietoa hyödyntäen soveltavaa ja laajempaa käyttöteoriaa, täytyy opiskelijoilla olla mahdollisuus työskennellä ja edetä omassa tahdissaan – ei opettajan sanelemassa rytmessä.

On hyvä, jos opettaja tuntee opiskelijat ennalta. Tutkivan oppimisen metodi vaatii toimiakseen luottamuksen ilmapiirin opiskelijoiden ja opettajan välille, jotta kommunikointi on avointa ja opiskelijat uskaltavat esittää kysymyksiä ja pyytää apua.

Opettajan tulee pitäytyä valmiiden vastausten antamisesta, jotta opiskelijat ottavat vastuun oppimisestaan. Opiskelijoiden kysymyksiin voi vastata vastakysymyksillä, jotka auttavat heitä ratkaisemaan itse ongelmalliset tilanteet tai haasteet.

"Oli mielenkiintoista huomata, miten opettajan rooli oli lähinnä ohjata opiskelijoita löytämään itse vastauksia, Opettaja auttoi ryhmää eteenpäin mutta osasi samalla antaa sopivasti ryhmälle tilaa kehittyä." Opiskelija nro 3.

Vaikka opintojaksolta saatu palaute oli pääosin positiivista, kriittistäkin palautetta tuli: opiskelutapa koettiin itselle vieraana ja epämiellyttävänä, ryhmien sisällä nähtiin vapaamatkustajia ja joku koki työskentelyn pelkkänä rupatteluna.

Opintojaksolle opintosuunnitelmassa asetetut tavoitteet saavutettiin opintojaksolla erinomaisesti, sen osoitti onnistunut oppitunnin toteuttaminen opintojakson lopussa. Hienointa oli kuitenkin nähdä, miten opiskelijoissa syttyi aktiivinen oppimisen halu ja kiinnostus muodostaa yhdessä uutta tietoa.

"Opintojakson toteutuksesta ja sisällöstä paljon kertoo mielestäni se, että lähes poikkeuksetta tuntien jälkeen keskustelu aiheesta jatkui ruokailuissa ja vielä jopa iltaisin what's up -ryhmässämme." Opiskelija nro 2.

Opiskelijan näkemys opintojaksosta

Opintojaksolle osallistunut opiskelija kertoo, että suurin osa hänen suorittamistaan opintojaksoista on päättynyt tenttiin. Tenttien jälkeen kuulee lähes aina kanssapöytätoiminnan toteutuvan, ettei muista aiheesta enää mitään. Monesti tuntuu, etteivät opintojaksojen aiheet jää mieleen kuin pintapuolisesti, elleivät ne herätä suurempaa mielenkiintoa tai toistu toisella opintojaksolla.

Siksi toivotamme uudet opetustavat tervetulleeksi, vaikka sellaisen vastaan tullessa vähän jännittää. Olisi kuitenkin hyvä, että opiskelijat tottuisivat monipuolisiin opetustyleihin, jotta löytyisi se parhain keino opettaa mieleenpainuvasti. Siten opiskelijat hyötyisivät opintojaksosta muutenkin kuin vain uuden tiedon muodossa.

Opiskelijan mukaan moninaisuuden johtaminen -opintojaksolla tutkiva oppiminen oli oivallinen ratkaisu. Vaikka alussa tuntuikin epävarmalta, onko itsestä tällaiseen, tutun opettajan läsnäolo rohkaisi yrittämään. Jos ennestään tuttu opettaja uskalltaa ehdottaa näin erilaista suoritustapaa, on varmasti ryhmänä tullut tehtyä jotain oikein. Tutulta opettajalta myös uskalltaa herkemmin kysyä "tyhmempiäkin" kysymyksiä, ja jopa hiukan kyseenalaistaa ja ehdottaa muutoksia.

Oppimisen kannalta opiskelija piti kuitenkin tärkeimpänä mahdollisuutta löytää oma mielenkiintoinen näkökulma aiheeseen. Opintojakson alussa oli mahdollisuus vaikuttaa, mistä muodostetaan kokonaisuus, ja tuntien edetessä sai itse valita, mistä näkökulmasta haluaa lähestyä aihetta. Tällaisia tilaisuuksia muodostuu harvoin, sillä yleensä opettajalla on jo joko aihe tai näkökulma valmiiksi annettuna.

Tuki ja ohjaus opettajalta ja toisilta opiskelijoilta oli myös tärkeä osa opintojaksoa. Jos ryhmä oli jumissa tai tarvitsi uusia ideoita, apua oli helppo kysyä samassa huoneessa olevilta ryhmiltä. Oli myös helppoa keskustella muiden ryhmien kanssa, millaiseen lopputulokseen tähdätään ja miten se toteutetaan. Normaalisti on haastavampaa saada vertaistukea toisilta, koska ryhmät ajautuvat omiin tiloihinsa, eivätkä ryhmätöitä ole niin sidoksissa keskenään.

Tutkiva oppiminen antoi ehkä myös pienen vilahduksen opettajan työstä, vaikka kaikessa oli muu ryhmä mukana. Esitystä varten ensin

suunnitellaan, miten luento etenee ja miten se muodostetaan - onko videoita, pelkkää luennointia vai pyritäänkö herättämään keskustelua. Samalla pohditaan esityksen sisältöä – mitä olisi hyvä kertoa ja minkä voi jättää pois. Ja koska kaikki tämä tapahtuu lähes täysin ilman opettajan suoraa neuvontaa, on välttämätöntä miettiä asiaa läpikotaisin.

Kaiken kaikkiaan tämä suoritustapa oli erittäin antoisa. Tietysti omasta aihealueestaan muistaa parhaiten, mutta aiheesta on jäänyt mieleen paljon muutakin. Normaalisti tenttiä stressataan, aivan kuten tässäkin jännitettiin esitystä Oulun seudun ammattiopistolle (OSAO). Tähän jännitykseen oli kuitenkin helpompi varautua tekemällä itselle muistiinpanot, joita sai esityksen aikana käyttää. Jo näistä syistä tutkivaa oppimista tulisi käyttää jatkossakin, jolloin opiskelu tapahtuisi entistä enemmän opiskelijan vuoksi, eikä ainoastaan opintojaksosta suoriutumiseen.

Tärkeimmät havainnot tutkivan oppimisen menetelmästä

Tärkeimmät oivallukset opintojakson toteuttamisesta tutkivaa oppimisen mallia noudattaessa olivat:

- Opiskelijoiden on otettava vastuu toiminnastaan opintojaksolla ja opettajan rooli on valmentava ja tukeva.
- Opintojakson toteutusta ei voi suunnitella täydellisesti etukäteen, vaan opiskelijaryhmän koostumus ja toimintatyyli vaikuttavat siihen, miten opintojakso toteutuu.
- Haasteena ovat mahdolliset vapaamatkustajat opiskelijaryhmissä.
- Luottamuksen syntyminen opettajan ja opiskelijoiden välillä on tärkeää, jotta opiskelijat uskaltavat lähestyä kysymyksineen ja ongelmineen opettajaa.

Lähteet

1. ^{ab}Hakkarainen, K., Bollström-Huttunen, M., Pyysalo, R. & Lonka, K. 2005. Tutkiva oppiminen käytännössä. Matkaopas opettajille. Helsinki: WSOY.
2. [^]Frilander-Paavilainen, E. & Nurmi, M. 2007. Tulevaisuuteen suuntaava tutkiva ja kehittävä oppiminen avoimissa ammattikorkeakoulun ympäristöissä. Kymenlaakson ammattikorkeakoulun julkaisuja, tutkimuksia ja raportteja, sarja B, n:o 33. Hakupäivä 11.5.2015. <https://www.kyamk.fi/folders/Files/Kirjasto/Kirjasto/Julkaisutoiminta...>
3. [^]Heinilä, H., Kalli, P. & Ranne, K. (toim.) 2009. Tutkiva oppiminen ja pedagoginen asiantuntijuus. Tampere: Tampereen ammattikorkeakoulu.
4. [^]Tynjälä, P. 1999. Oppiminen tiedon rakentamisena: konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita. Helsinki: Kirjayhtymä.
5. [^]Honkala, S., Sundström, K. & Tuominen, P. 2015. Tutkiva oppiminen. Hakupäivä 2.6.2015. http://www.edu.fi/perusopetus/uskonto_elamankatsomustieto...
6. [^]Seitamaa-Hakkarainen, P. & Hakkarainen, K. 2015. Tutkiva oppiminen. Hakupäivä 25.3.2015. http://www.mlab.uiah.fi/polut/Yhteisollinen/teoria_tutkiva_oppiminen.html